

JAJKOWICE

gm. Sadkowice

woj. skierniewickie

Wł. 1924
BIBLIOTEKA
Urząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac. - Barok.
Muzeum Narodowe w Warszawie

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr inw. 1924

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zielen towarzysząca Rodzaj: klasztorny, zamkowy, parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski Czas powstania: XIX w. Forma stylowa: Wielkość: 1,44 ha		Nazwa: JAJKOWICE Adres: gm SĄDKOWICE Województwo: SKIERNIEWICKIE Użytkownicy: osoba prywatna				
K R Y T E R I A		0	1	2	3	4
		śły	mierny	db	b.db	
A	I.	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego				
	Wartości zabytkowe	1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/		+		
		2. Układ dróg		+		
		3. Stopień przetrwania starodrzewia			+	
		4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu		+		
		5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury		+		
	II.	Wartość układu przestrzennego				
		1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+		
		2. Wartość historyczna układu /dawność/		+		
		3. Wartość obiektów architektury		+		
		4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+		
		5. Wartości krajobrazowe i estetyczne		+		
	III.	Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/				
		1. Związki obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi		+		
	Wartości zabytkowe ogółem		12			
B	I.	Wartości przyrodnicze i ekologiczne				
	Wartości przyrodnicze i ekologiczne	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów		+		
		2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+		
		3. Intensywność zadrzewienia		+		
		4. Stan zdrowotny drzewostanu		+		
		5. Znaczenie ekologiczne		+		
	Wartości przyrodnicze ogółem		5			
Ogólna ocena obiektu		17				

Analizę sporządził:

Data:

29. III 84 r. J. Chachny.

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

Uniwersytet Łódzki

Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy Ochrony Środowiska

90-237 Łódź, ul. Banacha 12, tel. 813-14

Nr tematu ZOS - 8 .....

Nr umowy 29/PO/S .....
Data 26 VI 79 .....

Temat : Katalog zabytkowych parków i ogrodów
województwo skierniewickie .....

Zadanie : Ewidencja zabytkowej zieleni parku dworskiego .....
miejscowość Jajkowice .....
Sadkowice .....
gmina .....

Autorzy mgr J. Kucharski .....

Konsultant

Zleceńodawca Urząd Wojewódzki w Skierniewicach .....

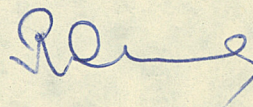
Rok wykonania 1979 .....

Kierownik tematu

Kierownik Zespołu

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

NN inw. 1927

M E T R Y C Z K A   P A R K U   -   O G R O D U

1.	<u>Adres: miejscowość / dzielnica, ulica, nr posesji/</u> Jajkowice		<u>gmina</u> Sadkowice	<u>Województwo</u> skierniewickie
2.	<u>Nazwa parku: aktualna:</u>		<u>dawna:</u>	
3.	<u>Rodzaj parku i stan jego zachowania:</u> park dworski, zniszczony			
4.	<u>Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:</u> poł. XIX w.			<u>Autor:</u> nieznany
5.	<u>Powierzchnia parku:</u> dz.150	<u>Ogółem ha</u> 1,41	<u>w tym wód w ha</u>	<u>Istniejące budynki:</u> 1. 0 wartościach zabytkowych
6.	<u>Nr i data rejestru parku-ogrodu</u>	<u>6^a. Opinia Komisji Konserwat.</u>	2. <u>Inne:</u> dwór 2 budynki gospodarcze	
7.	<u>Użytkownicy obiektu:</u> [REDACTED]			
8.	<u>Istniejące dokumentacje</u> <u>/data i autor/:</u>	<u>1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy:</u> brak		<u>2. Inwentaryzacja zieleni:</u> brak
	<u>3. Studium historyczne:</u> brak	<u>4. Założenia techniczno-ekonomiczne:</u> brak		<u>5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy:</u> brak
9.	<u>Przeprowadzone remonty:</u>	<u>Budynków</u>	<u>Parku</u>	<u>Metrykę sporządził:</u> mgr L.Kucharski <u>Data:</u> 11.79 r.

Park dworski w Jajkowicach
gm. Sadkowice woj. skierniewickie

Położenie

Park w Jajkowicach leży ok. 14 km na północ od Nowego Miasta n. Pilicą a 8 km na wschód od Sadkowic.

Krótką analiza historyczna

Dwór w Jajkowicach istniał już na początku XIX w /1/. W 1827 r. wieś Jajkowice liczyła 176 mieszkańców i 19 domów, a w latach 80-tych XIX w. 23 domy i 330 mieszkańców. We wsi był młyn. Do Jajkowic należała także osada fabryczna /2/. Ostatnią właścicielką przed II wojną światową była pani Kierszt, przed nią folwark należał do Feliksa Płacheckiego. Obecnie dwór i park oraz otaczający je sad jest własnością dawnego pracownika we dworze w Jajkowicach, [REDACTED], zamieszkałego w Grójcu.

Charakterystyka stanu aktualnego
i analiza stopnia zachowania układu

Park dworski w Jajkowicach jest obiektem małym, nieregularnego kształtu. Leży na terenie równym niedaleko małej rzeki - Gostomki. Całość założenia można podzielić na dwie części: park otaczający dwór oraz sad, który otoczony jest od zachodu szpalerem głogów a od północy fragmentem szpaleru klonowego. Ustalenie miejsca pierwotnego wjazdu do parku jest sprawą dość kłopotliwą, ponieważ mieszkańcy wsi nie potrafią dokładnie wskazać gdzie się ono znajdowało, a śladów bramy wjazdowej lub alei nie znaleziono. Z położenia parku w stosunku do dróg, układu zieleni należy przypuszczać, że wejście główne znajdowało się w miejscu dzisiejszej drogi dojazdowej do dworu. Trudno także określić przebieg granicy wschodniej i południowo-wschodniej parku, uległy one całkowitemu zatarciu w czasie, gdy powstawał wokół parku sad, tzn ok. 30 lat temu. Do parku od strony zachodniej wiedzie droga. Początkowe kilkadziesiąt metrów biegnie ona w sadzie. Z prawej /południowej/ jej strony łączy się z drogą malowniczą alejka grabowa /fot.3/. Alejka jest prostopadła do drogi i na swoim południowym krańcu zakończona kolistym rozszerzeniem - altanką. Dalej droga biegnąca w kierunku dworu oddziela od siebie dwie skupiny /fot.2/. Masyw starodzewiu znajdujący się na południowy zachód

od dworu; przypominający nieco literę L posiada kilka pięknych okazów drzew. Najwartościowszym z nich jest piękny dąb czerwony /1/ o obwodzie 3,90 m. W południowej części tej skupiny znajduje się malownicza altanka lipowa /fot.4/. Skupinę od sadu oddziela krótki szpaler klonu jesionolistnego. Od strony północno-zachodniej znajduje się następna skupina z pięknymi okazami lip np. lipa dwupniowa /6/. Na wprost głównego wejścia do dworu mieścił się prawdopodobnie kolisty trawnik otoczony niskim żywopłotem. Na trawniku rosło prawdopodobnie kilka starych drzew. Obecnie zarósł on młodymi siewkami drzew oraz krzewami /głównie śnieguliczka/, tak że jest to zwarta kolistą skupina otoczona z jednej strony gęstym żywopłotem z śnieguliczki. Na wschód od niej rośnie wysmukły świerk srebrzysty /5/ o dość okazałych rozmiarach - obwód w pierśnicy wynosi 1,30 m.

Część parku, znajdująca się na wschód i północny wschód od dworu jest bardzo zaniedbana. Dominującym gatunkiem drzewa jest tam robinia, wśród krzewów dominuje bez czarny. W części tej mieszczą się budynki gospodarcze, które powstały prawdopodobnie po wojnie i wykorzystywane są przez obecnego właściciela jako przechowalnie owoców i magazyny sprzętu. Dwór obecnie jest opuszczony lecz znajduje się w dobrym stanie.

Park został w znacznym stopniu zniszczony. Zajmował on prawdopodobnie znacznie większą powierzchnię niż obecnie. Sad po parku zachodniej stronie parku jest stosunkowo młody, z wielkości drzew należy wnioskować, że powstał już po II wojnie światowej /lata pięćdziesiąte/, podobnie jak fragment sadu znajdujący się wewnątrz parku i po wschodniej stronie. Sad i park nie są ogrodzone, a pokryte trawą polanki w parku wykorzystywane są jako pastwisko.

Skrócona inwentaryzacja roślin

1. Bez czarny - Sambucus nigra
2. Brzoza brodawkowata - Betula verrucosa
3. Czeremcha pospolita - Padus avium
4. Dąb czerwony - Quercus rubra 1 szt
5. Dąb szypułkowy - Quercus robur 1 szt
6. Dereń świdwa - Cornus sanguinea
7. Głóg jednoszyjkowy - Crataegus monogyna 7 szt
8. Grab pospolity - Carpinus betulus 232 szt
9. Jaśminowiec paniński - Philadelphus x virginalis

10. Jaśminowiec wonny - *Philadelphus coronarius*
11. Jesion pensylwański - *Fraxinus pennsylvanica* 5 szt
12. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior* 1 szt
13. Jesion wyniosły odm. zwisająca - *F. excelsior 'Pendula'* 1 szt
14. Kalina koralowa - *Viburnum opulus*
15. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum* 27 szt
16. Klon jesionolistny - *Acer negundo* 62 szt
17. Klon pospolity - *Acer platanoides* 43 szt
18. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
19. Lilak pospolity - *Syringa vulgaris*
20. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 35 szt
21. Modrzew europejski - *Larix decidua* 1 szt
22. Porzeczka alpejska - *Ribes alpinum*
23. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia* ok. 300 szt
24. Śnieguliczka biała - *Symphoricarpos albus*
25. Świerk kłujący odm. srebrzysta - *Picea pungens 'Argentea'* 1 szt
26. Świerk pospolity - *Picea excelsa* 2 szt
27. Tawuła wierzbolistna - *Spiraea arguta salicifolia*
28. Wierzba krucha - *Salix fragilis* 1 szt
29. Żywotnik zachodni - *Thuja occidentalis* 1 szt

Rola obiektu w krajobrazie

Południowo-wschodnia część województwa skierniewickiego prawie zupełnie pozbawiona jest większych kompleksów leśnych /jedynym większym kompleksem leśnym są tu lasy okolic Trębaczewa/. Stare parki podworskie, w tym też zniszczony park w Jajkowicach odgrywają ważną rolę w kształtowaniu środowiska geograficzno-przyrodniczego tej części województwa. Park, choć zaniedbany, posiada cenny drzewostan i kilka efektownych elementów kompozycyjnych /szpaler, altany, stare drzewa/.

Wnioski

1. Obiekt mimo znacznego zniszczenia należy objąć ochroną konserwatorską w granicach nakreślonych na planie.
2. Należy objąć ochroną ekologiczną tereny przyległe do parku, aby zapobiec ewentualnym niekorzystnym zmianom środowiska.
3. Proponuje się uznać za pomniki przyrody następujące drzewa:
  - dąb czerwony - 3,90 m ^{1/1}
  - lipa drobnolistna o 2 pniach - 1,30 m i 1,35 m ^{2/}

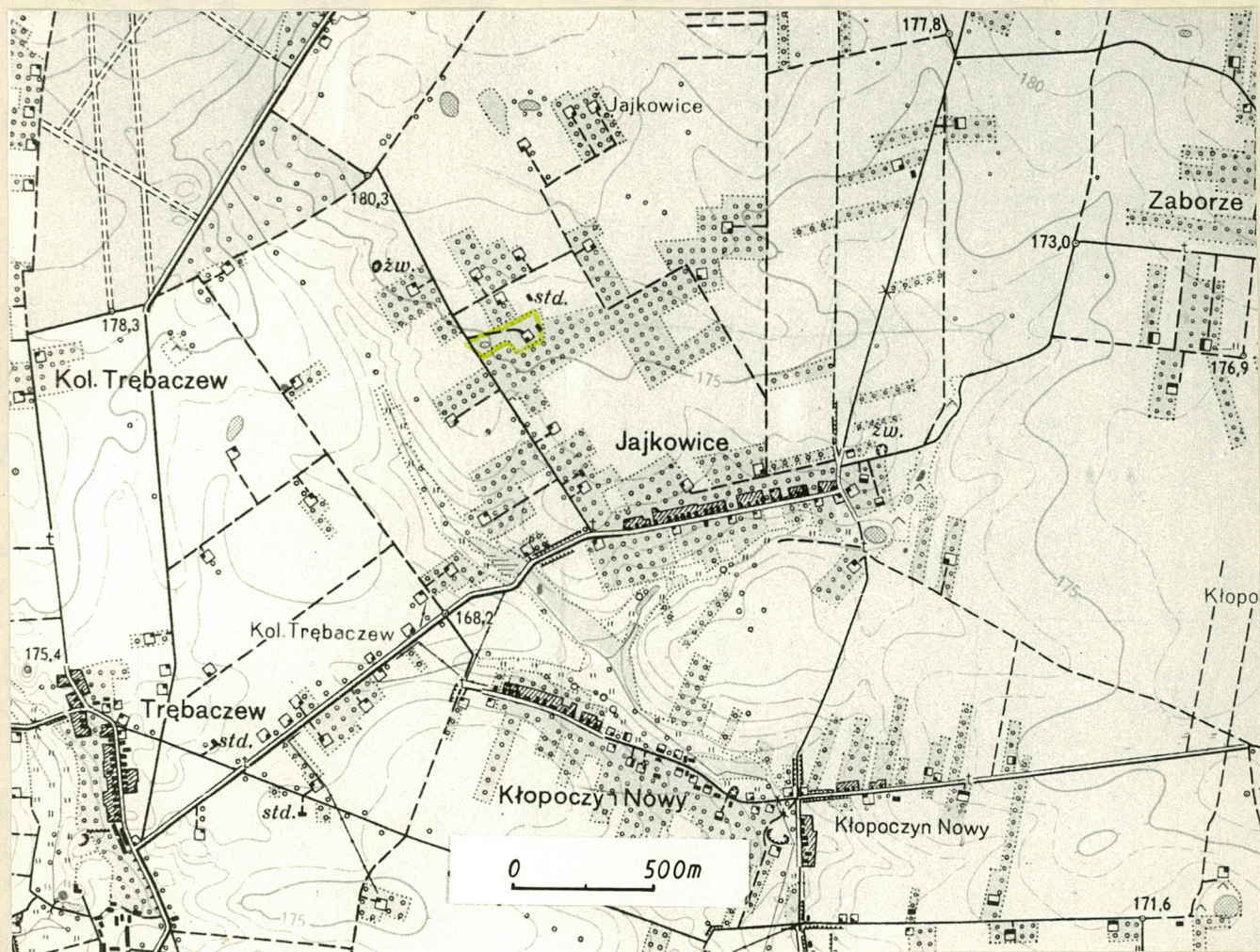

- lipę drobnolistną - 3 m /3/
- świerk zwyczajny - 2,60 m /4/
- świerk kłujący odm. srebrzysta - 1,30 m /5/
- lipę drobnolistną o 2 pniach - 2,40 m, 2,10 m. /6/

Literatura

1. Mapa kwatermistrzostwa
2. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego T.III 1882
3. Dane uzyskane drogą wywiadu ustnego.

Fot. 1. Jajkowice. Dwór.

8.11.79 Fot. W. Maliński

Fot. 2. Jajkowice. Dwór od strony zachodniej.
8.11. 1979 r. Fot. W.Maliński

Fot. 3. Jajkowice. Aleja grabowa.
8.11.1979 r. Fot. W.Maliński

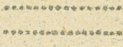

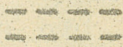

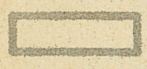

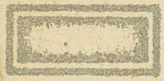

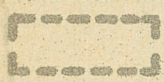

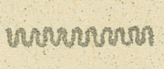
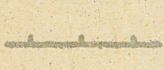

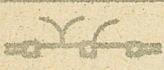
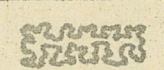

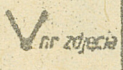

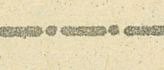

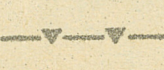

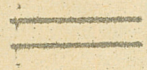

Fot. 4. Jajkowice. Fragment altany lipowej.
8.11.79 r. Fot. W. Maliński

LEGENDA DO PLANU PARKU.

	Aktualna granica parku.		Stady dróg dawnych.
	Pierwotna granica parku.		Drogi założone współcześnie.
	Budynki murowane.		Masyw starodrzewia.
	Budynki drewniane.		Szpacery lub aleje.
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych.		Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste.
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych.		Drzewa uznane za pomniki przyrody.
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych.		Masyw drzewostanu młodego.
	Rzeźby parkowe.		Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste.
	Ogrodzenie trwałe.		Skupiny krzewów.
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych.		Zywoczoły.
	Ogrodzenie nietrwałe.		Powierzchnie trawiaste.
	Bramy i furtki.		Kwiećniki.
a/ b/	a/ Aktualne wejście do parku. b/ Dawne wejście do parku.		Osie kompozycyjne.
	Baseny, fontanny.		Osie widokowe.
	Rzeki, strumienie.		Stanowiska i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego.
	Naturalny zbiornik wodny.		Granice ochrony zabytkowego założenia.
	Naturalny zbiornik wodny zarosnięty szuwarami.		Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych.
	Skarpy.		Granice ochrony ekologicznej.
	Drogi dawne dobrze zachowane.		

JAJKOWICE

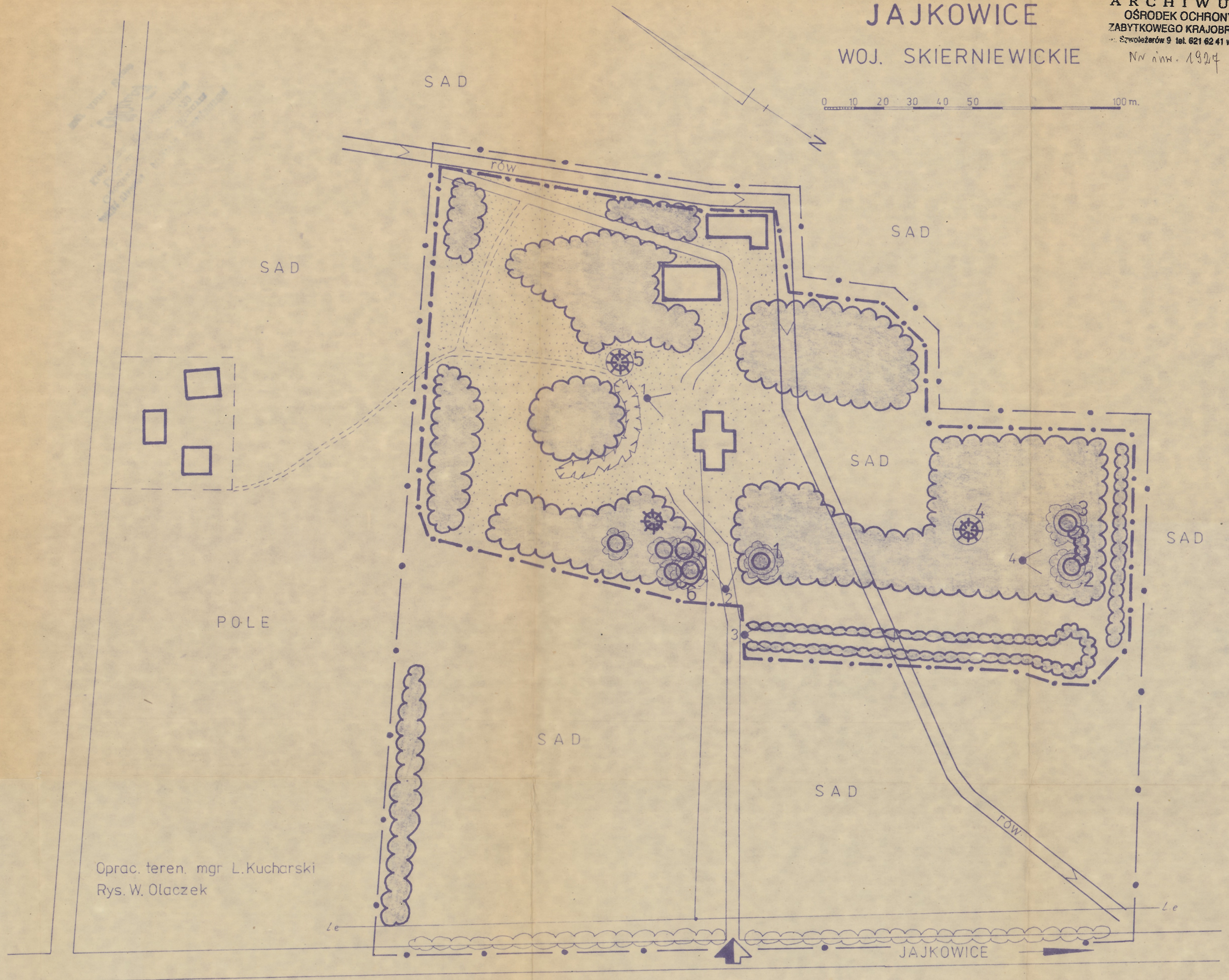
WOJ. SKIERNIEWICKIE

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1924

0 10 20 30 40 50 100 m.

Oprac. teren. mgr L. Kucharski
Rys. W. Olaczek

Instytut Wyższej Szkoły Technicznej
Geodezyjno-Geograficzny
Łódź, ul. Żelazna 9/20
Kier. Prac. Reprodukcyjnej

Officer
mgr Anna Winiarska